

31.08.2023

POL-2022-132542

Sisäministeriö

VN/25160/2022

Pohjanmaan poliisilaitoksen lausunto poliisin hallintorakenneselvityksen loppuraporttiin

Sisäministeriö (SM) on laatinut ulkopuolisen selvityksen poliisin hallintorakennemuutostensa vaikutuksista ja nykyisen hallintorakenteen kehittämiseksi. Ministeriö pyytää selvityksen loppuraportista lausuntoja. Pohjanmaan poliisilaitos toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Selvityksen tavoitteena on ollut löytää keinoja, joilla poliisi voisi paremmin huolehtia lakisääteisistä tehtävistään, vastata toimintaympäristön muutoksiin ja yhteiskunnan poliisille osoittamiin vaatimuksiin sekä varmistaa yhdenvertaisten poliisin palvelujen toteutumisen ottaen huomioon käytettävissä olevat voimavarat.

Eräs keskeinen heikkous loppuraportissa on, että siinä ei ole selkeästi määritelty nykyhetken tai tulevaisuuden mahdollisia ongelmia ja sitä, miten esitetyt ratkaisut, esim. ns. yhden viraston malli, toisi ratkaisun noihin ongelmiin tai miten ratkaisu olisi parempi, kuin jonkin muun menettelytavan tuoma ratkaisu. Asiaa tai ongelmaa, johon haetaan ratkaisua, ei ole selkeästi määritetty loppuraportissa.

Raportissa ei myöskään ns. yhden viraston mallin osalta selkeästi arvioida, mitä etuja yhden viraston malli toisi verrattuna nykyisen hallintorakenteen ja toiminnan kehittämiseen nykyisen hallintorakenteen puitteissa tai sitä jossakin määrin muokaten. Raporttia lukiessa tulee mieleen mielikuva, että siinä esitetyt kannanotot vaikuttavat pitkälti pohjautuvan eritasoisille oletuksille ja mielipiteille. Tilastoja ja lukuja on esitetty, mutta selkeä kytkeä ja ajatuskulku niiden ja raportin ehdotusten välillä usein puuttuu. Millä perusteella ja miksi ehdotuksiin on päädytty?

Sinänsä poliisin toiminnan kehittäminen ja myös sen hallinnon toiminnan tehostaminen ei vaadi yhden viraston mallia. Toimintaa pystytään kehittämään nykyisen hallintorakenteen puitteissa. Esim. raportissa ongelmallisenä nähty poliisin käytäntöjen yhtenäistäminen ei vaadi yhden viraston hallintorakennetta. Poliisihallituksella (POHA) on jo nyt mahdollisuus ja toimivalta tarvittaessa ohjata poliisilaitoksia toimimaan tietyllä tavalla. Toimintoja pystytään tarvittaessa myös keskittämään ja yhdistämään. Tätä ohjausmahdollisuutta POHA on viime vuosina ryhtynyt hyödyntämään aikaisempaa tehokkaammin. Mikäli tarvetta on, on POHA:lla nykyisellä hallintorakenteella mahdollisuus vielä tiukemmin ohjata toimintaa.

Raportissa on myös huomioita, että poliisi ei toimi yhdenmukaisella tavalla eri puolilla maata. Selvityksessä ei ole kuitenkaan mitään konkreettisempaa analyysiä, missä asioissa ja millä tavalla toiminta ei ole yhdenmukaista. Sinänsä on luonnollista, että erilaisissa toimintaympäristöissä ja erilaisilla resursseilla toimivat laitokset joutuvat järjestämään toimintonsa eri tavoilla. Esim. pääkaupunkiseudulla tapahtumatiheys joissakin poliisin tehtävissä on niin suuri, että on tarkoituksenmukaista perustaa asiaan päätoiminen yksikkö, kun taas harvempaan asutulla alueella, esim. Pohjanmaalla, samoja asioita hoidetaan muuten yhtenä asiana muiden asioiden joukossa ilman erikoistumista, koska tietyn tyyppisiä asioita on niin vähän, että ne eivät kokoaikaisesti työllistä.

Jotta iso hallintorakenteen muutos kannattaisi tehdä, tulisi sen tuloksena olla tehokkaampi ja vaikuttavampi organisaatio, jota ei muuten voitaisi saavuttaa. Pelkästään hallintorakenteen tarkastelun sijasta poliisia tulisi kehittää kiinnittämällä huomiota ennen kaikkea toiminnan sisältöön ja laatuun. Mikäli PORA-uudistusten jälkeen taas ryhdytään täysin uudistamaan muuttamaan rakenteita, vie se huomion pitkäksi aikaa toiminnan sisällön kehittämislle. Näin kävi mm. aikaisempien PORA-uudistusten yhteydessä. Toiminnan sisällön kehittäminen jäi rakenteiden muodostamisen jalkoihin.

Poliisin aikaisemmat hallintorakennemuutokset ovat vaatineet runsaasti henkisiä voimavaroja sekä johdolta että työntekijöiltä. Nykyiset organisaatiot ovat sekä maantieteellisesti, toiminnallisesti että henkilöstömäärältään suuria, ja erilaisista toimintaympäristöistä jopa yksikön sisällä johtuen organisatorisia ja toiminnallisia muutoksia joudutaan tarkastelemaan ja tekemään edelleen 10 vuoden jälkeenkin edellisestä uudistuksesta. Nyt tulisi antaa työrauha nykyiselle organisaatorakenteelle saattaa tarkastelut kuntoon eikä kuluttaa voimavaroja taas uuteen isoon uudistukseen. Lisäksi nykyinen epävarma maailmanpoliittinen tilanne heijastuu poliisin toimintaan monella tavalla, jolloin voimavarojen käyttö tulee suunnata ja rauhoittaa itse poliisitoimintaan eikä valtakunnallisiin hallintorakennemuutoksiin.

Selvitysraportin otsikko on "Arvio poliisin hallintorakenteesta ja kehittämisvaihtoehtoista: Takaisin ihmisten pariin". Raportin arvion mukaan poliisi on etäännyntynyt kansalaisista edellisten hallintorakennemuutosten takia. Aikaisemmissa uudistuksissa poliisilaitoksista muokattiin suurempia yksiköitä. Mikäli hallintorakennetta uudistettaisiin ns. yhden viraston mallilla vielä suuremmaksi yksiköksi, on epätodennäköistä, että poliisi muutoksella palaisi "takaisin ihmisten pariin".

Raportti ei sisällä riittävästi analysoituun tietoon perustuvia arvioita, jotta sen pohjalta voitaisiin suoraan hallintorakenteen muutoksiin. Raportissa ei esim. ole arvioitu paikallispoliisin ja KRP:n mahdollisten roolien muutosta ns. yhden viraston mallissa tai nykyistä isompia poliisilaitoksia muuten muodostettaessa. Mikäli poliisin hallintorakennetta halutaan lähteä tosiallisesti uudistamaan, tulisi muutoksessa myös arvioida SM:n poliisiosaston ja

POHA:n välistä roolien ja tehtävien jakoa. Nyt toiminnassa mahdollisesti on edelleen tarpeetonta kaksinapaisuutta.

Tiettyjen toimintojen tuottaminen keskitetympin nykyisen hallintorakenteen sisällä saattaisi tuoda taloudellisuutta ja tehokkuutta toimintaan. Tällaisia toimintoja ovat esim. erilaiset analyysit ja tukipalvelut. Toisaalta tämän tyypisessä keskittämisessä vaarana on, että tosiasiaa keskitettyjä tehtäviä valuu entistä enemmän operatiivisen puolen toimijoille. Lisäksi tehokas operatiivisen toiminnan suuntaaminen ja resursointi usein vaatii sen, että voimavarojen suuntaaminen voidaan päättää alueellisesti siellä, missä toimintakin tapahtuu.

Poliisin tukipalveluja on ajan myötä keskitetty. Poliisi käyttää mm. Senaatin, Valtorin ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) palveluita. Kuitenkaan tukipalvelujen keskittämisen ja ulkoistamisen taloudellisuus ei aina ole yksiselitteinen asia. Esim. Pohjanmaan poliisilaitoksen kulut Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselle ovat n. 300.000 e vuodessa ja koko poliisihallinnossa n. 5.000.000 e vuodessa. Kehittämistoimien jatko selvityksiä tehtäessä olisikin hyvä selvittää myös mahdollisten toisenlaisten järjestelyjen taloudellisuus ja tehokkuus.

On kyseenalaista, onko hallintorakenneselvityksen loppuraportti sellaiseen riittävä pohja päätöksille hallinnon rakenteiden muuttamisesta.

Poliisipäällikkö

Kari Puolitaival

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 31.08.2023 klo 10:35. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Liitteet

-

Jakelu

kirjaamo.sm@govsec.fi

Tiedoksi

-